

ASOCIJUOTŲ SU ES RYTŲ PARTNERYSTĖS VALSTYBIŲ - GRUZIJOS, MOLDOVOS IR UKRAINOS - SKIRTINGŲ EKONOMINĖS INTEGRACIJOS Į ES GILINIMO SCENARIJŲ (PILNAS DCFTA ĮGYVENDINIMAS, MUITŲ SAJUNGA SU ES, EUROPOS EKONOMINĖ ERDVĖ) GALIMYBIŲ STUDIJA

Problemos strateginė svarba valstybei ir visuomenei bei neatidėliotino jos sprendimo poreikio pagrindimas

Tyrimo aktualumas yra grindžiamas pastarųjų metų pokyčiais Rytų partnerystės valstybėse: dvišalių ES asociacijos, įskaitant išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (DCFTA) dalį, susitarimų su Moldova, Gruzija ir artimiausiu metu su Ukraina pilnas įsigaliojimas, vidaus politiniai ir ekonominiai iššūkiai, šių susitarimų įgyvendinimo sudėtingumas Rusijos spaudimo kontekste (įskaitant Krymo aneksiją ir agresiją rytų Ukrainoje), paaštrėjusi geopolitinė situacija bei įtampos regione. Tuo pačiu, sudarius Asociacijos susitarimus bei įsigaliojus beviziam režimui šių trijų valstybių atžvilgiu, 2009 m. inicijuojant Rytų partnerystę užsibrėžti tikslai atrodo beveik pasiekti, įžengiama į įgyvendinimo etapą, kuris reikalauja skausmingų reformų bei skaitlingų finansinių ir žmogiškųjų išteklių trumpuoju–vidutiniu laikotarpiu, su naudą atneš tik vidutiniu-ilguoju laikotarpiu, bei nenumato naujų ambicingų tikslų, kurie padėtų konsoliduoti politinio elito ir visuomenės paramą reformų įgyvendinimui šiose valstybėse. Šių aplinkybių kontekste, taip pat stebint ES vidaus diskusiją dėl Europos ateities, Lietuvai ir kitoms ES valstybėms narėms bei ES institucijoms svarbu turėti aiškią tolesnio santykių su asocijuotomis Rytų partnerystės valstybėmis plėtojimo viziją/strategiją. Tokia strategija turėtų remtis kiekybiškai ir kokybiškai pasvertais ateities scenarijais, kurie padėtų mobilizuoti trijų asocijuotų valstybių motyvaciją reformoms įgyvendinti, paskatintų tolesnę jų modernizaciją, paremtų jų ambicijas gilinti politinį suartėjimą ir ekonominę integraciją su ES, tuo pačiu padėtų tinkamai valdyti jų lūkesčius, padėtų konsoliduoti ES paramą reformų šiose valstybėse įgyvendinimui bei investicijoms į jas pritraukti. Tai savo ruožtu didintų šių valstybių atsparumą, spartintų jų ekonominę raidą bei gerintų jų žmonių gyvenimo kokybę. Šio tyrimo tikslas būtų sumodeliuoti tolesnius trijų asocijuotų Rytų partnerių ekonominės integracijos į ES gilinimo scenarijus (įskaitant ir Muitų sąjungos su ES sudarymą bei Europos ekonominės erdvės išplėtimą), įvertinti jų potencialią naudą ir rizikas ES ir konkrečioms valstybėms-partnerėms, bei jais remiantis, pateikti rekomendacijas ES strateginei vizijai dėl tolesnio Rytų partnerystės (bei santykių su asocijuotomis valstybėmis) plėtojimo krypties.

Spreštiniai uždaviniai

Tyrimo eigoje išnagrinėti tris scenarijus – (A) galiojančių Asociacijos, įskaitant išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (DCFTA) dalį, susitarimų pilnas įgyvendinimas; (B) Muitų sąjungos su ES įgyvendinimas kartu su DCFTA; (C) įsijungimas į Europos ekonominę erdvę, kuri apimtų ne tik DCFTA ir maitų sąjungos su ES elementus, bet ir laisvą paslaugų, asmenų bei kapitalo judėjimą bei automatinį ES teisėkūros perėmimą. Įvertinti šių scenarijų integracijos poveikį pagal KPV modelį Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos ūkio rodikliams – (1) inventorizuoti šioje srityje atliktus tyrimus, (2) surinkti prekybos duomenis su trečiosiomis šalimis ir jais papildyti bendros pusiausvyros makroekonometrinių modelių, kuris taip pat būtų integruotas su maitų sąjungos teorijos, GTAP parametrais, (3) pagal bendrosios pusiausvyros makroekonometrinių modelių įvertinti asociacijos su ES, narystės ES maitų sąjungoje bei Europos ekonominėje erdvėje scenarijų naudą ir kaštus Gruzijai, Moldovai, Ukrainai bei Europos Sąjungai, o taip pat scenarijų poveikį asocijuotų šalių BVP/gyventojui, užimtumo, biudžeto pajamų, TU investicijų bei prekybos dinamikai, (4) identifikuoti labiausiai prekybos politikos pokyčių paveiktus pramonės/prekių sektorius Gruzijoje, Moldovoje ir Ukrainoje, juos detalizuoti naudojant dviženklį kombinuotos prekių nomenklatūros kodą ir atlikti jų pagilintą analizę, kurioje, *inter alia* būtų matyti ir dabartinio DCFTA įgyvendinimo spragos bei rekomendacijos joms užpildyti, (5) įvertinti scenarijų poveikį atskiroms Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos ūkio šakoms, jas grupuojant pagal asociacijos susitarimo su ES sektorinius skyrius, ypač tose ES teisės derinimo srityse, kuriose yra nustatyti ilgesni pereinamieji laikotarpiai, (6) atlikti interviu ir sektorines konsultacijas su susijusiomis interesų grupėmis, o taip pat pilietinės visuomenės, NVO ir viešojo sektoriaus, valstybės institucijų atstovais dirbančiais su

ES teisės derinimu ir su tuo susijusiomis viešojo sektoriaus reformomis, (7) surinkus duomenis ir juos išanalizavus, pateikti rekomendacijas dėl optimalaus kelio žemėlapiu/scenarijaus kiekvienai iš asocijuotų šalių siekiant tolesnio ekonominės integracijos/santykių su ES gilinimo ilgesniuoju laikotarpiu (2014–2024 m.), kurių įgyvendinimas leistų pasiekti galutinį – narystės ES – integracijos etapą.

Laukiami rezultatai

1. Kiekybinis ir kokybinis trijų pagrindinių ekonominės integracijos/santykių su ES gilinimo (A, B, C) scenarijų įvertinimas trims asocijuotoms Rytų partnerystės valstybėms (Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai), o taip pat suminis poveikis ES pagal KPV kaštų ir naudos analizę ir poveikį BVP, užimtumo, biudžeto pajamų, TU investicijų bei prekybos rodikliams ir jų dinamikai.
2. Sukurtas ir asocijuotoms Rytų partnerystės valstybėms pritaikytas makroekonometrinis modelis, kuris, vadovaujantis asociacijos su ES sutarties struktūra, vertintų ne tik reformų poveikį, bet ir prekybos politikos pokyčius, išanalizuotus naudojantis modelio parametrus atitinkančiomis duomenų bazėmis.
3. Išskirti didžiausią prekybos politikos pokyčių poveikį patyrę pramonės/prekių sektoriai Gruzijoje, Moldovoje ir Ukrainoje ir atlikta jų pagilinta analizė; įvardintos didžiausios šiuo metu galiojančių DCFTA reikalavimų įgyvendinimo spragos bei rekomendacijos joms užpildyti, siekiant pilnai išnaudoti atsivėrusias galimybes patekti į ES rinką ir pritraukti ES valstybių narių investicijas.
4. Išskirtos didžiausią poveikį patyrusios Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos ūkio šakos, jas grupuojant pagal asociacijos su ES susitarimo penktosios dalies skyrius, ypač tose ES teisės derinimo srityse, kuriose yra nustatyti ilgesni pereinamieji laikotarpiai.
5. Į tyrimą įtraukti susijusių interesų grupių nariai, pilietinės visuomenės, NVO ir viešojo sektoriaus, valstybės institucijų atstovai, dirbantys su ES teisės derinimu ir su tuo susijusiomis viešojo sektoriaus reformomis, tokiu būdu didinant jų kompetenciją tyrimo apimamose srityse.
6. Pateiktos rekomendacijos dėl optimalaus kelio žemėlapiu/scenarijaus etapų Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai siekiant narystės ES ilguoju laikotarpiu.

Tyrimų trukmė – iki 1 metų.